

فوق برنامه در تابستان اردو، نمایشگاه و کتابخانه مدارس

مریم بهارستانی

با توجه به محور قرار گرفتن مدارس به عنوان پایگاه‌های تابستانی در بیش‌تر مناطق آموزش و پرورش کشورمان، پیش‌نهاد می‌شود مریبان عزیز مطالب این مقاله را مورد توجه قرار دهند.

اردو و بازدید

بسیاری از دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بر این عقیده‌اند که اردو و بازدید نقشی مؤثر در تقویت روحیه «نشاط» و «تعاون» دارد. این برنامه‌ها فرصت بسیار مناسبی برای رشد و شکوفایی استعداد‌های کودکان و نوجوانان فراهم می‌آورد و به عنوان ابزاری سازنده و مفید در شناسایی استعدادها، به اجرا در آوردن آموخته‌های کلاسی، تقویت روحیه مشارکت‌جویی، نظم و انضباط و تمرین مهارت‌های شهروندی آنان به کار گرفته می‌شود.

کنندگان و اولیای آن‌ها، ۷- سازمان‌دهی دانش‌آموزان، ۸- پیش‌بینی هزینه‌ها، ۹- تهیه اقلام فرهنگی، تدارکاتی، بهداشتی و... ۱۰- برنامه‌ریزی برای اجرای بازی‌ها و برنامه‌های فرح‌بخش، ۱۱- انتخاب مربیان و سرپرستان با تجربه، ۱۲- پیش‌بینی حوادث غیرمترقبه، ۱۳- رعایت مسائل امنیتی.

به لحاظ اهمیت این موضوع نکات لازم و مفیدی را برای طراحی و اجرای یک برنامه اردویی و بازدید مناسب که بتواند در تقویت طراوت، ایفای نقش کرده، دانش‌آموزان را از فضای رخوت و سستی به نشاط و شادابی بکشاند، بر می‌شماریم:

بسیاری از دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بر این عقیده‌اند که اردو و بازدید نقشی مؤثر در تقویت روحیه «نشاط» و «تعاون» دارد.

اهداف اردو و بازدید

- تقویت روحیه نشاط، شادابی، تعاون و همکاری در سطوح گوناگون بین دانش‌آموزان؛
- ایجاد بستری مناسب برای شکوفا شدن استعدادهاى بالقوه دانش‌آموزان و تجلی عینی ابداعات و ابتکارات آنان؛
- ایجاد تنوع در برنامه‌های آموزش رسمی، به خصوص تقویت یادگیری فعال؛
- آشنایی با جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و تفریحی مناطق مختلف؛
- تجزیه و تحلیل موانع و مشکلات و تلاش برای حل آن‌ها (تقویت حس اعتمادپذیری)؛
- آشنایی بیش‌تر با محیط زندگی و جریان واقعی کارها؛
- رشد شخصیت فردی و اجتماعی دانش‌آموزان.

مراحل برنامه‌ریزی اردو و بازدید

- پس از تعیین هدف‌ها، برنامه‌ریزی، زمینه عینی شدن مفاهیم و تحقق اهداف را فراهم می‌آورد.
- مراحل برنامه‌ریزی عبارت‌اند از:
- الف) مرحله قبل از برگزاری اردو و بازدید: شامل ۱- تبیین اهداف، ۲- بررسی نیازها، ۳- انتخاب مکان و زمان مناسب، ۴- هماهنگی لازم با محل اردو و بازدید و اخذ مجوزهای لازم، ۵- انتخاب وسیله نقلیه مطمئن، ۶- اطلاع‌رسانی به شرکت

ب) هنگام برگزاری اردو و بازدید: شامل ۱- مراقبت از شرکت کنندگان، ۲- توجه رانندگان نسبت به حساسیت برنامه، ۳- اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده، ۴- توجه به عملکرد دانش‌آموزان، ۵- توجه به تفاوت‌های فردی آنان، ۶- ترغیب و تشویق دانش‌آموزان، ۷- ثبت و نگه‌داری موارد خاص و قابل استناد مانند ابداعات...، ۸- سازمان‌دهی فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزی، ۹- حسن همکاری و رفتار با دانش‌آموزان، ۱۰- اجرای فعالیت‌های گروهی فرح‌بخش مانند انواع بازی‌ها، مسابقات و سرودهای دسته‌جمعی.

ج) مرحله بعد از برگزاری اردو و بازدید: شامل ۱- ارزشیابی، ۲- بررسی فرم‌های نظرخواهی از دانش‌آموزان از جهت انتقادات و پیشنهادهای، نقاط قوت و ضعف، محتوا و اجرا، ۳- انعکاس نظرها و برنامه‌های ابداعی، ۴- تهیه گزارش، ۵- تشکیل جلسه نقد و بررسی با حضور شرکت کنندگان، ۶- پیش‌بینی مراسم پایانی با هدف قدردانی و تشکر.

آثار در یک مجموعه، تحت عنوان نمایشگاه دستاوردها، فضای مناسبی را برای دانش‌آموزان فراهم می‌آورد تا از این طریق به تبادل افکار بپردازند و زمینه‌ای برای افزایش خودباوری، ارتباط اجتماعی با همسالان خود و ایجاد تنوع، جذابیت و نشاط در محیط‌های آموزشی فراهم شود. توجه به اهداف تشکیل نمایشگاه دستاوردها علاوه بر آگاهی به اهمیت این فعالیت علمی، فرهنگی و هنری می‌تواند انگیزه‌ای مناسب برای ادامه فعالیت‌های زیر باشد:

- ۱- ارائه زمینه‌های مختلف برای رشد توانایی‌ها و استعدادها دانش‌آموزان؛
- ۲- ایجاد فرصتی مناسب در تابستان برای دانش‌آموزان که کارهای عملی، ذوقی و هنری خود را در معرض دید دیگران قرار دهند؛
- ۳- ایجاد زمینه‌ای برای تعامل و تبادل افکار و اطلاعات؛
- ۴- ایجاد زمینه‌ای برای پیام‌رسانی خلاق و سهولت در انتقال اندیشه دانش‌آموزان؛
- ۵- تقویت آزادی بیان از طریق ارائه نظر و دیدگاه‌های مختلف دانش‌آموزان؛
- ۶- ایجاد موقعیت یادگیری برای دانش‌آموزانی که شرایط حضور در کلاس‌های هنری، فرهنگی را ندارند.
- ۷- پی‌بردن به ارزش مادی و معنوی کار و کسب روزی حلال.

نحوه اجرا

- ۱- پس از تعیین عنوان نمایشگاه به ارائه طرح و گروه‌بندی دانش‌آموزان اقدام کنید.
- ۲- مسئولان هر گروه را مشخص کنید و آموزش‌های لازم را در این زمینه به آن‌ها بدهید.
- ۳- براساس میزان فعالیت، گروه‌های مختلفی را در نظر بگیرید. لذا لازم است افرادی با گرایش‌های ذوقی مختلف برای شرکت در نمایشگاه برگزیده شوند. برای مثال کسانی که بتوانند خوب نقاشی و طراحی کنند.
- ۴- وسایل و امکانات لازم را تهیه کنید.
- ۵- ارزیابی و بررسی: هر گروه باید مراحل مختلف کاری خود را گزارش دهد و از راهنمایی‌های مفید برخوردار شود.
- ۶- ارائه: پس از پشت سر گذاشتن مراحل فوق، شاهد

نمایشگاه دستاوردها

هنر، ابزاری برای کشف و باروری استعداد است و می‌تواند با زمینه‌سازی، به عنوان اهمی مناسب، دانش‌آموزان را در دستیابی به اهداف تربیتی و پالایش ذوق هنری هدایت و راهنمایی کند. جمع‌آوری این نمادها و

هنرنمایی عده قابل توجهی از دانش‌آموزان خواهیم بود.

دادن و نظر دادن را برانگیزد.

(و) به وجود آوردن امکاناتی برای گسترش دانش و مهارت.

(ز) تغذیه، حمایت، زنده کردن و تکمیل برنامه‌های آموزشی در چهار جهت:
- محتوای آموزشی

سایر وظایف:

۱- از روش‌های تبلیغی مناسب برای انگیزه‌دار کردن دانش‌آموزان استفاده کنید. با تعریف و تمجید از کار

نام همه دانش‌آموزانی را که

در روند فعالیت‌ها دارای برجستگی خاص بوده‌اند

به عنوان قدردانی اعلام کنید.

گروه‌ها مشوق آن‌ها برای ادامه کار باشید. وعده برپایی نمایشگاه را به دانش‌آموزان داده، آن‌ها را در انتظار رؤیت آن قرار دهید.

- روش تدریس

- فعالیت‌های دانش‌آموزان

- گردآوری رسانه‌ها و فناوری مورد نیاز دانش‌آموزان و معلمان.

(ح) آموزش چگونه آموختن از طریق بهره‌گیری مستمر از مواد کتابخانه‌ای.

۲- نام همه دانش‌آموزانی را که در روند فعالیت‌ها دارای برجستگی خاص بوده‌اند به عنوان قدردانی اعلام کنید.
۳- پوستر و تراکت‌های مناسب را که توسط خود دانش‌آموزان تهیه شده‌اند در اختیار اولیا، مسئولان و دیگر بازدیدکنندگان قرار دهید.

کتابخانه، قلب فعالیت‌های تابستانی

حضور دانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق برنامه در تابستان باعث خواهد شد با توجه به سبک شدن برنامه‌های درسی، توجه و علاقه‌مندی آنان به مطالعه کتاب‌های غیردرسی بیشتر شود. در همین مسیر، مربیان و معلمان گرامی بهتر است به مواردی که اشاره خواهد شد بیشتر توجه نمایند:

برنامه‌های آموزشی

شرکت مؤثر در برنامه‌های آموزشی مستلزم انجام موارد زیر است:
الف) همکاری در تنظیم برنامه‌های درسی یا مشارکت در اصلاح و تجدیدنظر درباره آن‌ها.
ب) تعدیل برنامه‌های کتابخانه، هنگامی که تغییرات لازم در دوره تحصیلی، روش تدریس و شمار دانش‌آموزان ایجاد می‌شود.

ج) برنامه‌ریزی برای مشارکت و همکاری معلمان در جهت انتخاب موادی که محتوای دوره تحصیلی را با استفاده از رسانه‌های مختلف غنی می‌سازند.

د) سازمان‌دهی خدماتی نظیر تهیه مقاله، اجرای پروژه‌های خاص برای دانش‌آموزان و معلمان.

ه) ایجاد محیطی جذاب، به طوری که بتواند به صورتی غیررسمی حس یادگیری و تحقیق، خواندن، گوش

الف) ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای مطالعه و هدایت آنان در مراحل گوناگون خواندن؛

ب) فراهم کردن موقعیت مناسب برای دانش‌آموزان به منظور ایجاد بینش مثبت نسبت به کتابخانه و مطالعه؛

ج) همکاری با معلمان برای ترغیب دانش‌آموزان به خواندن، و افزایش مهارت خواندن در آن‌ها؛

طراحی و گسترش کتابخانه‌های مرکزی در مناطق آموزشی.

و) دعوت از اولیای دانش‌آموزان برای آشنا کردن آنان با نقش و اهمیت کتابخانه‌ها در پیشبرد اهداف تربیتی و آموزشی دانش‌آموزان و جلب همکاری مادی و معنوی آنان با کتابخانه.

حضور دانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق برنامه در تاپستان باعث خواهد شد با توجه به سبک شدن برنامه‌های درسی، توجه و علاقه مندی آنان

به مطالعه کتاب‌های غیردرسی بیش‌تر شود.

د) ایجاد عادت به تحقیق و مهارت‌هایی که خود به خود به مطالعه منجر می‌شود و ایجاد توانایی‌های جست‌وجو و استفاده از اطلاعات کتابخانه.

ز) تجهیز کتابخانه و فراهم آوردن منابع روزآمد، و ایجاد فضای مناسب به منظور ترغیب دانش‌آموزان به استفاده از کتابخانه.

ح) آموزش به دانش‌آموزان برای استفاده درست از کتابخانه، و ایجاد روحیه امانت‌داری در آنان.

وظایف اجرایی

الف) آموزش دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی، برای استفاده از خدمات کتابخانه، مانند روش استفاده از برگه‌دان، خدمات مرجع، مواد غیر چاپی، روش پیدا کردن کتاب‌های موجود در قفسه‌ها، انتخاب کتاب و جواب‌گویی به پرسش‌ها.

ب) تشویق دانش‌آموزان به استفاده از مواد کتابخانه در منزل.

ج) تشویق دانش‌آموزان به استفاده از کتابخانه‌های عمومی، و آشنا کردن آنان با این گونه کتابخانه‌ها و خدماتی که ارائه می‌دهند.

د) تشکیل جلسات قصه‌گویی، شعر خوانی، اجرای نمایش، تهیه روزنامه دیواری، نمایش عروسکی، مقاله‌نویسی، دکلمه و سخنوری و سایر فعالیت‌های هنری.

ه) همکاری با سایر کتابداران و مسئولان ذی‌ربط در

منابع:

- میرکمالی، سیدمحمد: روابط انسانی در آموزشگاه، نشر یسپرون، تهران، ۱۳۷۸.
- میرکمالی، سیدمحمد: رهبری و مدیریت آموزشی، نشر یسپرون، تهران، ۱۳۷۹.
- مقدم، بدری: کاربرد روان‌شناسی در آموزشگاه، انتشارات سروش، تهران ۱۳۶۴.
- میلانی فر، بهروز: بهداشت روانی، نشر قدس، تهران ۱۳۷۲.
- گنج، نیت‌ال و برلایتر، دیوید. سی: روان‌شناسی تربیتی، نشر پاز، مؤسسه انتشارات حکیم فردوسی، تهران ۱۳۷۴.
- ولی‌زاده، صمد: زندگی شادمانه، مؤسسه فرهنگی-انتشاراتی نگرش روز، تهران ۱۳۸۱.
- مجله تربیت، سال هجدهم، شماره ۵.
- مجله تربیت، سال شانزدهم، تابستان ۱۳۷۹.
- سیف، علی‌اکبر: روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، نشر دوران، تهران ۱۳۷۵.